

El Convent

EL CONVENT DE SANTA MARIA DE VALL DE MARIA

Totes les dades semblen indicar que el primer monestir cistercenc femení a Catalunya (potser a tota la Península Ibèrica) fou el Convent de Santa Maria de Vall de Maria, a la parròquia de Maçanet de la Selva. No es coneix amb precisió l'any de fundació de la Comunitat de Vall de Maria. Se sap però, que el 16 de maig de l'any 1158 quan va ser dotat per en Berenguer de Maçanet i Gausfred de Rocabertí, ja existia aquesta comunitat, filial del monestir de Nonenque o Noninges, abadia femenina francesa on es devia formar la seva primera Priora, na Ricsenda. Cal suposar, per tant, que el Convent s'hauria construït alguns anys abans, als voltants de l'any 1155, el que fa avançar la introducció del monaquisme femení cistercenc a les terres de Girona almenys vint anys abans que ho fes a la Catalunya Nova.

El fet que aquesta dotació fos feta en presència dels arquebisbes de Tarragona i de Girona i d'altres eclesiàstics, entre ells el bisbe de Saragossa, estableix la importància d'aquesta Comunitat en el seu moment. Segons establí l'escriptura de dotació els actors *“...eximeixen de tota subjecció l'església de Santa Maria de Vall de Maria i les monges que hi viuen sota la regla i vida de Bernat de Claravall”*.

El 28 de febrer de 1164, la priora Ermessenda va rebre de mans d'Almodis, filla de Ramon Berenguer III, una notable donació de terres a Passanant, l'Espluga de Francolí i la Tallada amb la condició que: *“...si nosaltres els donants o qualsevol home o dona volgués inquietar aquesta carta de donació, que us ho reparin el doble, o nosaltres us ho reparam i en endavant romanguí ferma ara i per tot temps”*.

Quan l'any 1169 va ser fundat el monestir de Sant Feliu de Cadins, en el poble de Cabanes a l'Alt Empordà, la priora de Vall de Maria, Ermessenda va ser anomenada, amb l'ajut de Gausfred de

Rocabertí, abadessa al monestir de Cadins, fet que Vall de Maria esdevingués un priorat depenent d'aquell, trasllat sancionat pel papa Alexandre III. Però, les monges maçanetenques, fet cas del precepte contingut a la Regla de Bernat de Claravall sobre la independència de cada comunitat, es va saber mantenir al marge de la comunitat de Cadins durant gairebé tres segles i, amb alts i baixos, el priorat de Vall de Maria va fer el seu camí, vivint i fent valer els seus drets com es fa palès en nombrosos documents existents, entre els quals el plet que el monestir va mantenir amb els Prunera, els Oliver i d'altres per les terres que el monestir tenia a la Segarra.

L'any 1214, el Convent de Vall de Maria va rebre un important llegat de la noble dama Ermessendis de Cartellà així com nombroses herències i donacions de persones properes o no, fet que indica la importància del Convent tant als comtats de Girona com als de Barcelona i a la Catalunya Nova.

L'any 1355, un fet força inusual va produir-se quan na Sibila de Reixach, Constança de Santantoni, Constança de Palafolls, Constança de Reixach i Margarida Estruch, monges de Vall de Maria, varen ser acusades d'haver seduït na Constança de Santantoni, d'Hostalric, que s'hauria fet monja i hauria donat tots els seus béns al Convent, raó per la qual el bisbe va iniciar un procediment que va culminar l'any 1364 amb l'excomunicació per contumàcia de les monges. Aquesta sanció que també va segrestar tots els seus béns, va posar el Convent en molt difícil situació fins al punt que el Bisbe va haver de dictar instruccions perquè les monges poguessin rebre els aliments necessaris per a la seva subsistència física.

Sense que se sàpiga per què, el 20 de novembre de 1456 una acta notarial determina la unió dels monestirs de Vall de Maria i de Sant

Feliu de Cadins. Entre les raons que s'hi citaven, hi havia l'aïllament del priorat i la insuficiència de les seves rendes. És cert que, en aquell moment, Vall de Maria només comptava amb dues monges: Constança de Puigmoltó, prioressa i Eufràsia Ram. Aquest fet tindria una certa influència en el futur de Vall de Maria fins a la seva extinció més de cent anys més tard. De fet, durant el segle XV, el monestir va patir molt amb ocasió de les grans revoltes de la terra.

L'any 1492, després que millorés molt la situació, la Comunitat estava constituïda per sis monges. En morir la prioressa Aldonça de Palol, les cinc monges restants, congregades a la capella del cenobi el mateix dia de l'enterrament, n'elegiren a una d'elles, na Isabel Pasqual. Aquesta elecció no va plaure al bisbe de Girona, que va anomenar una seva parenta, Violant de Biure de Girona, que no va desanimar a la prioressa elegida democràticament ni a les seves seguidores que van saber defensar-se fins que, per una decisió del tribunal de la Rota, al Vaticà, la prioressa oficial, en aquell moment, na Lluïsa Llordat va ser condemnada per espoliació i na Isabel Pasqual va poder cobrar fruits i despeses.

El 1543, les monges, cansades de rebre la visita de lladres i malfactors es varen traslladar, per pròpia decisió, al monestir de Sant Daniel a Girona. Com a Priorat, Vall de Maria encara subsistí fins al 1550. Finalment, l'any 1603, el monestir i les seves terres es vengueren a la família Jalpí de Tordera, i des d'aleshores esdevingué una casa de pagès.

